

JAARPLAN 2017

VERSIE 2016-09

LEESWIJZER

Het jaarplan is bedoeld voor:

- de organisatie zelf, primair de bedrijfsorganisatie en de RvT
- voor partijen die subsidies verstrekken, primair de provincie Flevoland
- voor partijen die de keurmerken verstrekken, het Centraal Bureau Fondsenwerving en de Stichting Certificering SNL

Het Beleidsplan 2015-2019 'Gezonde natuur in een levend landschap; voor, met en door Flevolanders' is het richtinggevend kader voor het werk van Het Flevo-landschap.

Missie

Flevoland moet een groene provincie worden waarop niet alleen de Flevolander, maar ook de rest van Nederland trots is. Het nieuwe groene hart van Nederland, met zijn unieke deltanatuur waarin wetlands, bossen, graslanden en akkerbouw versmelten, moet je gezien hebben. Om dit te bereiken, is het van groot belang dat het landschap in optimale conditie is, dat zijn streekeigen, onderscheidende karakter wordt behouden, dat zijn specifieke verhaal met verve wordt verteld en dat Het Flevo-landschap zich breed profileert en wordt erkend als dé natuur- en landschapsexpert van Flevoland. Kernwaarden in het beleid zijn een gezonde natuur in een levend landschap. Met andere woorden: goed functionerende ecosystemen gericht op biodiversiteit zijn de motor van een door mensenhanden gemaakt natuurgebied dat nog altijd in ontwikkeling is en een actieve relatie aangaat met zijn stakeholders.

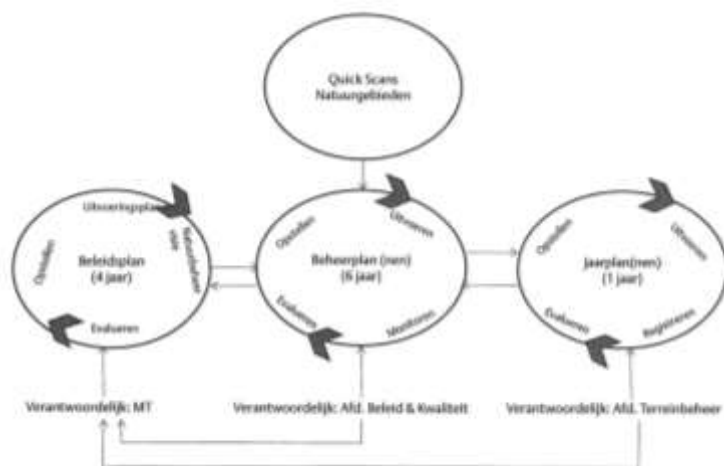
Visie

Om hier handen en voeten aan te geven, voert Het Flevo-landschap drie kerntaken uit:

1. Natuurbeheer en -beleid: het beheren, herstellen en ontwikkelen van natuur, landschap en cultuurhistorie in Flevoland.
2. Natuurbeleving: het ontsluiten van natuur, landschap en cultuurhistorie in Flevoland voor recreatief gebruik ('voor Flevolanders').
3. Natuurbetrokkenheid: het stimuleren van participatie door burgers en ondernemers, en partnerschappen bij het werken aan een gezonde natuur in een levend landschap in Flevoland.

Certificering

Het Flevo-landschap werkt volgens een Plan-Do-Check-Act cyclus. Het Flevo-landschap mag het CBF-keur voor Goede doelen voeren en is gecertificeerd natuurbeheerder voor SNL. Dit betekent dat Het Flevo-landschap planmatig en met oog voor resultaat en kosten te werk gaat.

DOELEN

In een uitgewerkte doelenboom is de visie voor de komende beleidsperiode ingebed in en vertaald naar de doelstellingen die Het Flevo-landschap in het werk en voor verantwoording naar het CBF hanteert. Deze doelstellingen geven de ordening van het werk en bepalen ook de structuur van jaarplanning en begroting, jaarverslag en jaarrekening. De CBF-doelstellingen zijn:

1. beheer en recreatief gebruik van natuur, landschap en cultuurhistorie
2. voorlichting en communicatie
3. herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie
4. fondsenwerving

Verder worden 5. Administratie en Organisatie als aparte taak opgenomen in genoemde documenten.

Elk langetermijndoel is geplaatst onder één CBF-doelstelling.

Per langetermijn doel zijn (sub)doelstellingen voor de planperiode benoemd, en de bijbehorende maatregelen en resultaten beschreven.

Per langetermijn doel zijn tevens een of enkele prestatie-indicatoren gedefinieerd, waarmee de voortgang gemonitord kan worden.

De (sub)doelstellingen worden in het jaarplan uitgewerkt in prestaties.

Langetermijn doelen	CBF-doelstelling
Natuurgebieden worden professioneel beheerd gericht op natuur en gebruiker. Natuurpark Lelystad laat mensen kennismaken met en draagt bij tot het voortbestaan van Euraziatische dieren. Het Flevo-landschap brengt natuur, landschap en cultuurhistorie letterlijk en figuurlijk dichtbij de Flevolander. Het Flevo-landschap biedt gelegenheid voor natuurbeleving voor, met en door Flevolandse. Het Flevo-landschap wordt herkend als een natuurorganisatie die kritisch maar constructief opkomt voor de belangen van natuur, landschap en cultureel erfgoed. Het Flevo-landschap ontwikkelt nieuwe natuur waarin natuur, stad en platteland elkaar ontmoeten. Het Flevo-landschap ontwikkelt partnerschappen in gebiedsontwikkeling. De speerpuntgebieden van Het Flevo-landschap zijn het best ingericht op bezoekers. Draagvlak voor het werk van Het Flevo-landschap komt tot uiting in daadwerkelijke (financiële) ondersteuning door particulieren en bedrijven. Het Flevo-landschap heeft een transparante en duurzame bedrijfsvoering. Het Flevo-landschap heeft een op de toekomst toegeruste organisatie.	<ol style="list-style-type: none">1. Beheer en recreatief gebruik van natuur, landschap en cultuurhistorie.2. Voorlichting en communicatie.3. Herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie.4. Fondsenwerving.5. Administratie en Organisatie.

Doelstelling 1. Beheer en recreatief gebruik natuur, landschap en cultuurhistorie

Aan de basis van Het Flevo-landschap staan altijd natuur en landschap, en het beheer en verder ontwikkelen daarvan. Dat is het fundament dat Het Flevo-landschap in staat stelt om een actieve rol in de Flevolandse samenleving te spelen. Deze basis – zorg voor natuur en landschap - is de constante in het werk van de organisatie. Hierin wordt ook het leeuwendeel van de middelen en inzet aangewend. Het beheer is gericht op de natuurwaarden, maar ook op het recreatief gebruik van natuurgebieden.

Als professionele organisatie is Het Flevo-landschap SNL-gecertificeerd.

langetermijn doel	Natuurgebieden worden professioneel beheerd gericht op natuur en gebruiker.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het beheer van Het Flevo-landschap leidt tot behoud of vergroting van de ecosystemen en de biodiversiteit daarin.
prestatie-indicator	Het Flevo-landschap beheert op planmatige wijze circa 5.100 hectare bestaande natuur, landschappelijke elementen en cultureel erfgoed. De bestaande natuurkwaliteit blijft behouden of wordt verbeterd. Dit betekent dat in de SNL-beoordelingssystematiek die bij beheerevaluatie wordt gebruikt, minimaal 50 % van de natuur een score 'voldoende' of beter heeft.
prestatie 2017	<p>Beheer van 1.100 hectare moeras en plas.</p> <p>In moerassen zijn naast waterhuishouding jaarlijks en langcyclisch vegetatiebeheer de belangrijkste maatregelen. In de Kamperhoek wordt een stuwtje vervangen zodat het mogelijk blijft het peilbeheer conform het beheerplan uit te voeren. Het effect van de ingezette begrazing voor het graslandbeheer wordt nauwlettend gevolgd. Met het oog op de plannen om de Oostvaardersplassen tijdelijk droog te laten vallen, wordt de mogelijke rol die Verbindingszone hierin speelt zorgvuldig bewaakt. In het Gorzenveld komen de maatregelen om de waterhuishouding te verbeteren in uitvoering (zie projecten). De resultaten hiervan worden intensiever gevolgd zoals ook nog steeds de effecten van de ingreep van 2015 in de Lepelaarplassen worden gevolgd.</p> <p>Beheer van 2.000 hectare bos.</p> <p>In de bossen wordt geïntegreerd bosbeheer toegepast gericht op natuurwaarde en recreatiewaarde. Houtproductie is geen doel op zich, maar inkomsten uit vrijkomend hout worden weer ingezet voor natuurbeheer. Gepland is om in 2017 in het Natuurpark door te gaan met kleinschalige dunning in samenwerking met zorgboerderij de Huif. In Pampushout wordt volgens schema een deel gedund en waar nodig ingeplant. In Knarbos west zal naar verwachting ook worden gedund. Dit wordt gecombineerd met en volgt op het plan van WZZ voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Verder wordt er nog aangeplant op delen waar eerder gedund is in het Knarbos. Een en ander hangt wel af van de vertragingen door de natte omstandigheden in 2016 en de ontwikkeling van de Essentaksterfte.</p> <p>Beheer van 200 hectare grasland.</p> <p>Op de natuurlijke graslanden wordt natuurpacht als beheerinstrument ingezet, gericht op de natuurambitie. Dat betekent dat goed wordt toegezien op de diensten van de agrarische pachters.</p>

Ook in 2017 blijven we de pachtcontracten aanpassen (fine tuning) voor een optimaal resultaat voor de doelstellingen van het terrein en de SNL-voorwaarden.

Beheer van landschappelijke elementen (ruim 300 hectare).

Landschappelijke elementen en wegbepantingen worden naar hun aard (laan, struweel, bosjes) beheerd. Waar nodig worden laanbomen vervangen of gesnoeid.

Behoud en onderhoud van cultureel erfgoed (monumenten en landschapskunstwerken).

Aan de kerkruïne op Schokland wordt groot onderhoud uitgevoerd.

De milieuvriendelijke alternatieve bestrijding van onkruid op verharding met name op de Aardzee en het Havenhoofd Elburg wordt geëvalueerd.

doelstelling beleidsplan 2015-2019

prestatie-indicator

prestatie 2017

De recreatieve voorzieningen in de gebieden zijn adequaat voor hun niveau van openstelling.

Gebruikers geven de aanwezige voorzieningen in 2018 een voldoende.

De bruggen worden conform het meerjarenonderhoudsplan (MOP) onderhouden.

Het resterende deel van de halfverhardingspaden in het Natuurpark wordt opgeknapt. De paden bieden dan weer wandel- en fietscomfort. Dit groot onderhoud wordt nu ook doorgezet in de andere gebieden.

De onkruidbestrijding op halfverharding blijft niet-chemisch maar het blijft nog zoeken naar de juiste methode en frequentie. Ook in 2017 zal dit de nodige aandacht en middelen vragen.

Terreinmeubilair wordt ook dit jaar onderhouden (deels met de hulp van de beheervrijwilligers). De nieuwe beter herkenbare en meer solide slagbomen zijn een succes gebleken. Dit jaar zal een groot deel van de resterende oude slagbomen bij entrees worden vervangen.

doelstelling beleidsplan 2015-2019

prestatie-indicator

prestatie 2017

Het beheer vindt systematisch plaats gebaseerd op de Plan-Do-Check-Act cyclus.

In 2017 is er voor elk gebied een beheerplan dat maximaal 10 jaar oud is. (nu geldt dat voor 60% van gebieden)

In 2016 zijn de CMSi-modules Natuurdatabank en Vastgoed in gebruik genomen. Om onze Natuurdatabank maximaal te kunnen benutten voor evaluatie en ontwikkelen van visie op beheer, dienen nog veel monitoringgegevens uit het verleden te worden gevalideerd en ingevoerd te worden.

In 2017 doet de provincie Flevoland als onderdeel van de landelijke SNL-evaluatie de eerste integrale SNL-beoordeling voor Flevoland. Input van Het Flevo-landschap is nodig voor input van gegevens en denkkracht.

Daarnaast dienen onze eigen KPI voor kwaliteit van natuurbeheer operationeel te worden gemaakt.

Als schakel tussen de Natuurbeheervisie en de individuele beheerplannen wordt een Bosbeheervisie opgesteld.

Er vindt ingrijpende revisie plaats van de beheerplannen Pampushout en Landschappelijke beplantingen Oostelijk Flevoland. Minder ingrijpend zijn de revisies van de beheerplannen Heggenlandschap-Wildwallen en Stichtse

Putten. De tweede generatie beheerplannen krijgen naast de natuur- en landschapsdoelen de recreatiedoelen een grotere plaats. Als aanvulling op het vastgestelde beheerplan Natuurpark Lelystad worden de onderdelen

“gehouden dieren” en “recreatie” nader uitgewerkt.

Het waterschap is gestart met vaststellen van doelen voor wateren die niet onder de Kaderrichtlijn Water vallen. In 2017 komen twee gebieden van Het Flevo-landschap waar water ecologisch belangrijk is, aan de beurt.

Voor SNL en ook voor de SNL-monitoring start in 2017 een nieuwe periode. Het nieuwe monitoringsplan wordt eind

2016 opgesteld, de monitoring zal begin 2017 worden aanbesteed. Periodiek vinden in de natuurgebieden inventarisaties plaats van verschillende soortgroepen en wordt de vegetatiestructuur gekarteerd. Ad hoc is jaarlijks aanvullende monitoring van onverwacht voorkomende soorten nodig. Voor de vrijwillige monitor-medewerkers wordt een uitwisselingsbijeenkomst georganiseerd.

De nieuwe natuurwet leidt tot veranderingen in de structuur van Stichting Faunabeheer Flevoland. In 2017 wordt dit gevolgd en zo nodig inbreng geleverd, met als doel te komen tot faunabeheer passend bij onze organisatie.

Natuurpark Lelystad is sinds lang een van de locaties waar fokgroepen van bedreigde diersoorten als Przewalskipaard en wisent zijn. Ook nu is het Natuurpark locatie voor tijdelijke huisvesting van Europese otters als overbrugging naar uitzetten in het wild. Het Flevo-landschap staat open voor deze functie en meer: de dieren vergroten de attractie- en educatieve waarde van het Natuurpark. De komende jaren dient het beleid hierin echter wel nader te worden uitgewerkt. Zowel wat betreft de (inter)nationale behoefte als wat betreft de eigen mogelijkheden en die van samenwerkingspartners.

langetermijn doel	Natuurpark Lelystad laat mensen kennismaken met en draagt bij tot voortbestaan van Euraziatische dieren.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Natuurpark draagt bij aan het vergroten van de kennis van Euraziatische dieren.
prestatie-indicator	De dieren zijn in het Natuurpark in semi-natuurlijke omstandigheden voor bezoekers te zien; er is informatie over aanwezig in het veld, in het bezoekerscentrum en op de website
prestatie 2017	In 2017 wordt de nieuwe kraal voor de wisenten gebouwd waardoor verzorging maar vooral toekomstig transport comfortabeler zal worden voor de dieren. De dieradministratie voor i.i.g. de Przewalskipaarden en de Wisenten zal in het dier registratiesysteem Zimms worden ingevoerd en bijgehouden. Hiermee kunnen we beter gegevens uitwisselen met andere houders van deze dieren.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Natuurpark levert een bijdrage aan instandhouding van een aantal diersoorten.
prestatie 2017	De effecten van de koppeling van de gebieden van de wisenten en de Przewalskipaarden worden gevolgd, zowel op de ontwikkeling van de vegetatie maar op de interactie en uiteindelijk de conditie van deze grazers. Als aanvulling op het beheerplan Natuurpark zal het beleid en de uitvoering hiervan per gehouden diersoort worden vastgelegd.

Doelstelling 2. Voorlichting en Communicatie

Er is in Flevoland waardering voor de dingen die Het Flevo-landschap doet, maar vanuit diverse geleidingen komt het signaal dat Het Flevo-landschap deze dingen nog veel meer zichtbaar kan maken. Zichtbaarheid is nodig om begrip en draagvlak voor natuurbeheer te vergroten en de rol die natuur voor recreatie en andere maatschappelijke vraagstukken kan spelen, beter voor het voetlicht te brengen. De komende beleidsperiode gaat Het Flevo-landschap strategischer werken aan zichtbaarheid, herkenbaarheid én verbreding van de achterban.

langetermijn doel	Het Flevo-landschap brengt natuur, landschap en cultuurhistorie letterlijk en figuurlijk dichtbij de Flevolander.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Flevo-landschap is als 'merk' bekend bij de bevolking.
prestatie-indicator	Het Flevo-landschap is in 2018 bekend bij de helft van de Flevolandse.
prestatie 2017	Er wordt nog meer aandacht besteed aan het voeren van een proactief persbeleid. Nieuws wordt niet alleen verteld, maar ook gemaakt. PR wordt dit jaar een van de speerpunten. Dat resulteert in 2017 in een geholpen naamsbekendheid van meer dan 80%. Ook zal in 2017 verder worden gewerkt aan het vergroten van het bereik van de achterban van de social media zoals Facebook en Twitter (vrienden, volgers en abonnees). Een ander speerpunt in 2017 is het inrichten van de website als kennisbank door de vele informatie over natuur in Flevoland voor verschillende doelgroepen toegankelijk te maken. Hieronder valt ook het beschikbaar stellen van (digitale) wandel- en fietsroutes.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Flevo-landschap wordt herkend als dé Flevolandse natuur- en landschapsorganisatie.
prestatie 2017	In 2016 is gestart met het achterhalen van de zogenaamde “why” van Het Flevo-landschap. De Why staat ook wel bekend als de reden van je bestaan / het ideaal dat je als organisatie nastreeft en je toegevoegde waarde voor de maatschappij. Deze “why” is bij het Flevo-Landschap weggeëbd. Het is er wel en zit in het DNA van het bedrijf, medewerkers en vrijwilligers, maar wordt niet helder verteld aan stakeholders en publiek. Eind 2016 zullen we onze medewerkers weer bewust maken van het verhaal en in 2017 volgen dan ook de vrijwilligers. Gezamenlijk, ondersteund door de communicatiemiddelen, zal de organisatie dit verhaal uitdragen.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Flevo-landschap zoekt nieuwe bezoekers en verbreding van achterban.
prestatie-indicator	Het Flevo-landschap is interessant voor minimaal een nieuwe leefstijl.
prestatie 2017	Begin 2016 is het onderzoek naar nieuwe leefstijlen die interessant zijn voor Het Flevo-landschap, afgerond. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de postmoderne leefstijl (Post-materialisten, Postmoderne hedonisten en Kosmopolieten) past bij Het Flevo-landschap en nu al voor een groot gedeelte vertegenwoordigd is in de achterban. Hier sluiten activiteiten op aan. Fotograferen in de natuur bijvoorbeeld blijkt, na fietsen en wandelen, een veelvoorkomende wens en bezigheid te zijn van veel leefstijlen. Eind 2016 worden de passende leefstijlen gepersonaliseerd. In 2017 wordt gestart met het afstemmen van de recreatievoorzieningen en de programmering rondom de drie kerngebieden op deze leefstijlen.

De gebieden die Het Flevo-landschap beheert, zijn van grote waarde voor de samenleving, en omgekeerd is de betrokkenheid van de inwoners bij de natuur en landschap van groot belang. Zonder breed draagvlak komen natuur en landschap op termijn onder druk te staan. Het Flevo-landschap werkt hard aan dit draagvlak. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen **voor** (natuur genieten), **met** (handen uit de mouwen) en **door** (burgerinitiatieven) Flevolandse.

langetermijn doel	Het Flevo-landschap biedt gelegenheid voor natuurbeleving voor, met en door Flevolandse
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Voor Flevolandse: de natuur van Het Flevo-landschap: 365 dagen per jaar open.
prestatie 2017	<p>Een speerpunt in 2017 is het inrichten van de website als kennisbank door de vele informatie over natuur in Flevoland voor verschillende doelgroepen toegankelijk te maken. Hieronder valt ook het beschikbaar stellen van (digitale) wandel- en fietsroutes. Zo wordt de website een virtueel startpunt voor het ontdekken van de natuurgebieden van Het Flevo-Landschap.</p> <p>De verhalen van de verschillende natuurgebieden worden geactualiseerd en meer onder de aandacht gebracht. Het zijn bouwstenen voor het vertellen van het verhaal van Flevoland.</p> <p>In 2017 wordt het 40 jarig bestaan gevierd van Land art in Flevoland. Daarom zal de nodige aandacht worden besteed – veelal in combinatie met partners – aan de zeven landschapskunstwerken in Flevoland. Het Flevo-landschap is eigenaar van twee van landschapskunstwerken (Observatorium Robert Morris en Aardzee en één ligt er in een gebied van Het Flevo-landschap (Polderland Garden of Love and Fire in de Pampushout).</p>
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De Flevolandse kunnen in elke polder een bezoekerscentrum bezoeken en deelnemen aan activiteiten van een gebiedseigen programmering.
prestatie-indicator	<p>In 2018 komen er 20% meer bezoekers in de bezoekerscentra (t.o.v. 2014: zie aantal in jaarverslag 2014)</p> <p>In 2018 zijn er ook 20% meer deelnemers aan evenementen. (t.o.v. 2014: zie aantal in jaarverslag 2014)</p>
prestatie 2017	<p>In de winter 2016-2017 wordt een plan gemaakt om enerzijds meer beleving te bieden in de bezoekerscentra en anderzijds meer mogelijkheden te creëren om er passende producten te verkopen. Daarbij zullen streekproducten en gebied gebonden producten de boventoon (blijven) voeren. In 2017 start de uitvoering hiervan.</p> <p>Door de plannen voor het Nationaal Park Nieuw Land is de positie van de Trekvogel op een ander spoor terecht gekomen. Er is een kans dat dit bezoekerscentrum en de locatie (het werkeiland) gaat fungeren als een van de poorten aan de Almeerse kant van het Nationaal Park. Een mogelijkheid die Het Flevo-Landschap met beide handen aangrijpt.</p> <p>In 2016 is de samenwerking met het Cultuurbedrijf Noordoostpolder (Museum Schokland) verstevigd als opmaat naar een mogelijk Werelderfgoedcentrum. In 2017 zal een Programma van Eisen afgeleid uit de gewenste functionaliteit worden geformuleerd voor een Werelderfgoedcentrum Schokland dat op termijn hét bezoekers- en ontmoetingspunt op Schokland wordt. Een volgende stap is het formuleren van de gewenste exploitatie- en organisatiestructuur.</p> <p>Met Begroet de Zomer in Almere, WILDkamperen en de Kerstmarkt in Natuurpark Lelystad, en de Week van het Landschap door de hele provincie heeft Het Flevo-landschap een goed en gevarieerd aanbod aan evenementen. M.u.v. de Kerstmarkt kan elk evenement nog groeien in aantal bezoekers.</p>

	Daarnaast blijft Het Flevo-landschap actief deelnemen aan evenementen die georganiseerd worden door anderen (onder meer in de gebieden van Het Flevo-landschap), waaronder op Schokland.
doelstelling beleidsplan 2015-2019 prestatie-indicator	Met Flevoland: vrijwilligerswerk vervult een grote rol in Het Flevo-landschap. Dit leidt ertoe dat in 2018 120 vrijwilligers met een vrijwilligers-overeenkomst actief zijn bij Het Flevo-landschap, waarvan circa 100 in publieksactiviteiten, en circa 20 in beheer en monitoring samen. Daarnaast zijn er 50 tot 75 'losvaste' vrijwilligers.
prestatie 2017	In 2016 zijn maandelijks klusdagen georganiseerd voor mensen die eenmalig of regelmatig de handen uit de mouwen willen steken. Hier was behoorlijk wat belangstelling voor. In 2017 zullen er groepen beheervrijwilligers worden geformeerd rond de twee teams van de twee terreinbeheerders. De wens is dat deze groepen zich provinciebreed gaan inzetten. De vrijwilligers die regelmatig meehelpen, bieden we een vrijwilligerscontract aan. Daarnaast is er de wens om te gaan werken met vrijwillige vrijwilligers-coördinatoren. Hiervoor is een aanpak ontwikkeld. Eind 2016, begin 2017 zullen deze vrijwilligers-coördinatoren worden geworven en direct worden ingezet.
doelstelling beleidsplan 2015-2019 prestatie-indicator prestatie 2017	Door Flevoland: Het Flevo-landschap verkent de haalbaarheid van burgerinitiatieven in haar natuurgebieden. twee pilots in gang gezet waarvan in elk geval een in Almere Uit het Programma Nieuwe Natuur is het burgerinitiatief Mijn Stukje Natuur voortgekomen. Het Flevo-landschap faciliteert in het Larserbos en de Pampushout een pilot van dit eigentijdse concept van participatie. Het Flevo-landschap is evenals Landschapsbeheer Flevoland en de Rabobanken partner in het Streekfonds Flevoland. Het Streekfonds Flevoland steunt kleinschalige initiatieven voor natuur, landschap en educatie. Deze komen voort uit en zijn ingebed in lokale gemeenschappen (dorpen, wijken).

Het Flevo-landschap wil meer zijn dan een natuurbeherende organisatie en wel een organisatie die staat voor natuur en landschap in Flevoland. Onze omgeving verwacht leiderschap van Het Flevo-landschap bij de verdere ontwikkeling van natuur en landschap in de nog jonge provincie Flevoland, waar nog een aantal grote plannen op stapel staan.

langetermijn doel	Het Flevo-landschap wordt herkend als een natuurorganisatie die kritisch maar constructief opkomt voor de belangen van natuur, landschap en cultureel erfgoed in Flevoland.
doelstelling beleidsplan 2015-2019 prestatie-indicator	Het Flevo-landschap wordt gezien als een bij natuur en landschap betrokken organisatie die verder kijkt dan de eigen belangen, een onderbouwde mening heeft, en daarvoor staat. Aan het eind van de beleidsperiode wordt weer een stakeholderconsultatie gedaan waaruit de waardering voor Het Flevo-landschap blijkt.
prestatie 2017	Het Flevo-landschap beschikt over visies op windenergie en zonne-energie. Deze zijn het handvat voor de manier waarop wij omgaan met duurzame energie-initiatieven in onze omgeving en geven ook een kader voor ons eigen

handelen. In 2017 zal ook een visie op biomassa als bron van duurzame energie worden ontwikkeld. Het Flevo-landschap participeert actief in de uitwerking van de provinciale Omgevingsvisie, en vervult een actieve rol in het Programma Nieuwe Natuur.

Aan andere ruimtelijke plannen van overheden (structuurvisies, bestemmingsplannen, peilbesluiten, gebiedsontwikkeling) wordt een bijdrage geleverd, waarbij de belangen van natuur, landschap en cultuurhistorie centraal staan. In 2017 worden concreet verwacht bestemmingsplan Oosterwold, bestemmingsplannen Almere-Poort en Almere Pampus en bestemmingsplan Schokland.

Ontwikkelingen in Flevoland die impact kunnen hebben op de gebieden van Het Flevo-landschap of natuur en landschap in Flevoland worden gevolgd en indien gewenst of nodig geeft Het Flevo-landschap een boodschap af. In 2017 worden verwacht windontwikkelpunten als vervolg op het Regioplan Wind, de ontwikkeling van Lelystad Airport e.o., buitendijkse havenontwikkeling bij Urk, en verdubbeling van de Hogering Almere.

Het Flevo-landschap is actief in het samenwerkingsverband Het Blauwe Hart. Voor 2017 richten de activiteiten zich naast de eigen thema's (windenergie op het water, natuurbouw en buitendijkse ontwikkelingen) op de Gebiedsagenda IJsselmeer, die het Rijk opstelt. Er is groeiende belangstelling voor het concept achteroevers als kans om te zijner tijd gekoppeld aan dijkversterking natuur binnen- en buitendijks te verbinden. Komend jaar zullen ook de N2000 beheerplannen voor Marker- en IJsselmeer in procedure zijn.

De intensieve samenwerking met Landschapsbeheer wordt voortgezet. Daarnaast zet Het Flevo-landschap zich ook in voor constructieve en productieve samenwerking met andere groene, culturele en recreatieve organisaties. Zo zullen de provinciaal opererende groene organisaties samen een debatreeks rond de Floriadethema's ontwikkelen.

doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Flevo-landschap wordt gezien als een partner in ontwikkeling en delen van kennis over natuur, natuurbeheer, landschap, en ontwikkeling van nieuwe natuur.
prestatie-indicator	Aan het eind van de beleidsperiode worden jaarlijks minimaal vijf 'opdrachten' door individuele of groepjes studenten uitgevoerd.
prestatie 2017	De verschillende kennis- en inspiratie-activiteiten gebundeld onder de naam Polderacademie vinden ook in 2017 plaats. Voor de jaarlijkse lente- of zomeravondbijeenkomst voor het bestuurlijk en maatschappelijk netwerk wordt een actueel thema gekozen, en dat geldt ook voor de regiobijeenkomsten en de Veldacademie Schokland. Afhankelijk van beschikbare tijd en beschikbare begeleiding zullen samen met CAH-Vilentum en Groenhorst studie- en stagemogelijkheden worden ontwikkeld.

Doelstelling 3. Herstel en Ontwikkeling natuur, landschap en cultuurhistorie

Het Flevo-landschap wil een brug slaan tussen natuur en agrarisch gebied om de biodiversiteit op het platteland te vergroten. Het Flevo-landschap wil zowel de stedeling als de agrariër betrekken bij de zorg voor natuur en landschap. Het Programma Nieuwe Natuur is hiervoor het kader. In een aantal projecten is Het Flevo-landschap trekker, in andere partner.

langetermijn doel	Het Flevo-landschap ontwikkelt nieuwe natuur waarin natuur, stad en platteland elkaar ontmoeten.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De ontwikkeling en realisatie van de projecten in het Programma Nieuwe Natuur Flevoland, die in 2014 zijn gehonoreerd.
prestatie-indicator	In 2018 is in 4 van de 5 projecten Nieuwe Natuur een start gemaakt met de uitvoering.
prestatie 2017	Naar verwachting zijn eind 2016 vier intentieovereenkomsten gesloten (Noorderwold-Eemvallei, Gouden Randen Pampushout, Schokland en Urkerveld). In 2017 staan de realisatieovereenkomsten voor (eerste fase) Noorderwold-Eemvallei Gouden Randen Pampushout, Schokland en Urkerveld op de agenda. Een realisatieovereenkomst houdt in dat er minimaal een voorlopig ontwerp (VO) voor de inrichting ligt en de overheden planologische medewerking verlenen. De planuitwerking is dan verder onderbouwd (en zo nodig aangepast) op basis van hydrologisch, archeologisch en ander vereist onderzoek. Deze basiskennis is nodig om de inrichtingskosten scherp te krijgen en later ook om de vereiste vergunningen te kunnen aanvragen.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De ontwikkeling van Noorderwold-Eemvallei is daadwerkelijk gestart.
prestatie-indicator	In 2019 zijn de eerste 100 hectares verworven en basaal ingericht met de natuurcompensatie verplichtingen. ERF beheert dan 100 hectare biologische stadslandbouw, waarvan 10 hectare met natuur verweven
prestatie 2017	In 2016 is een intentieovereenkomst gesloten. Voor de eerste fase van 250 tot 300 hectare natuur en biologische landbouw wordt in 2017 een realisatieovereenkomst gesloten. Het daarbij opgestelde VO is ook de basis voor het daarna op te stellen definitief ontwerp voor de inrichting, (her)berekening van de inrichtingskosten en de aanzet tot een beheerplan (incl. toekomstige beheerkosten). Daarnaast worden naar verwachting in 2016 een intentieovereenkomst met de gebiedsregisseur Oosterwold en een samenwerkingsovereenkomst tussen ERF en Het Flevo-landschap gesloten. In 2017 vinden parallel planuitwerking en verwerving van grond plaats. In de planuitwerking wordt op kavelniveau duidelijk welke functie met welke inrichting er komt. Dit geldt ook voor de experimenteerruimte. Het benodigde onderzoek (o.a. hydrologie, archeologie) wordt in gang gezet. Met de gemeenten wordt het planologisch traject opgestart, met het waterschap de daar benodigde procedure.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De Grote Trap is ingericht als aantrekkelijk lint door gevarieerde natuur en met zicht op het open landschap.
prestatie-indicator	De inrichtingsmaatregelen zijn in 2017 afgerond.
prestatie 2017	In 2017 komen het ontwerp maar ook de aanbesteding voor de uitvoering gereed. Mogelijk wordt er al gestart met de eerste fase van de aanleg van de natuurvriendelijke oevers. Het project wordt in 2018 afgerond.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De Gouden Randen Pampushout zijn deels gereed. Voor het later in te richten deel zijn afspraken met Almere

prestatie-indicator	gemaakt. De benodigde 19 hectares worden verworven.
prestatie 2017	De inrichting van de delen die behoren tot de ecologische verbindingszone wordt deze periode gerealiseerd. In 2016 is de intentieovereenkomst gesloten en de voorbereiding van de realisatieovereenkomst in gang gezet. Hierbij is de gemeente Almere partner voor de planologische inpassing en financiering van delen van de inrichting. In 2017 wordt de realisatieovereenkomst gesloten en hopelijk ook al een overeenkomst over de grond met het Rijksvastgoedbedrijf. Het schetsontwerp is dan uitgewerkt tot voorlopig ontwerp en benodigd onderzoek voor inrichting en vergunningen is uitgevoerd of in gang gezet. Er wordt naar gestreefd om de de planologische inpassing te laten meelopen met het bestemmingsplan Almere Pampus. Het opgestelde VO is ook de basis voor het daarna op te stellen definitief ontwerp voor de inrichting, (her)berekening van de inrichtingskosten en de aanzet tot een beheerplan (incl. toekomstige beheerkosten).
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De ambities van Het Flevo-landschap zijn ingebed in de aanpak voor Nieuwe Natuur Schokland.
prestatie-indicator	In 2017 is het concrete inrichtings- en exploitatieplan met financiële dekking gereed. De eerste 100 van de benodigde 200 hectares zijn in 2018 verworven.
prestatie 2017	In 2016 zijn de afspraken met het Rijk nabij gekomen of bereikt (of worst case: afgebroken). In de Realisatieovereenkomst in 2017 zullen de rollen van Het Flevo-landschap en de andere partijen worden vastgelegd. Met deze basis kan de eerste grond worden verworven. In de weg hiernaartoe zal het nog zeer ruwe schetsontwerp worden uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp voor het inrichtingsplan. Dit vergt nog veel aanvullend onderzoek vanwege archeologie en hydrologische voorwaarden. Het businessplan dat n.a.v. de afspraken met het Rijk wordt geactualiseerd zal op basis van het VO inrichtingsplan een stap concreter worden gemaakt. Het opgestelde VO is ook de basis voor het daarna op te stellen definitief ontwerp voor de inrichting, (her)berekening van de inrichtingskosten en de aanzet tot een beheerplan (incl. toekomstige beheerkosten). Aandachtspunt voor Het Flevo-landschap hierbij is voldoende dekking voor het beheer op de langere termijn.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De ambities van Het Flevo-landschap zijn ingebed in de aanpak voor Nieuwe Natuur Urkerveld.
prestatie-indicator	In 2017 heeft de gemeente de benodigde 29 hectare verworven en is Het Flevo-landschap benoemd tot eindbeheerder. In 2018 is een start gemaakt met de realisatie.
prestatie 2017	In 2016 is duidelijk geworden dat het Rijksvastgoedbedrijf weer vrij over de kavels kan beschikken. Naar verwachting is eind 2016 ook de intentieovereenkomst gesloten, waarin de rol van Het Flevo-landschap wordt vastgelegd. In 2017 kan het ruwe schetsontwerp worden uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp voor de inrichting en kunnen de benodigde onderzoeken worden uitgevoerd. Er kan dan ook een businessplan worden opgesteld. Het daarbij opgestelde VO is ook de basis voor het daarna op te stellen definitief ontwerp voor de inrichting, (her)berekening van de inrichtingskosten en de aanzet tot een beheerplan (incl. toekomstige beheerkosten). Daarmee ligt er voldoende basis voor een realisatieovereenkomst, te sluiten in de loop van 2017.

Het Flevo-landschap wil de projecten Nieuwe Natuur benutten om te innoveren. De ambitie is om natuur zo te ontwikkelen dat niet alleen de natuurdoelen worden gerealiseerd, maar ook meerwaarde ontstaat voor de samenleving. Natuur moet kunnen bijdragen aan vraagstukken rond gezondheid (thema groen en gezond) en het streekeigen karakter. Met natuur kan ook verdiend worden. Gezamenlijk met partners ontwikkelen en experimenteren, levert nieuwe kennis op.

langetermijn doel	Het Flevo-landschap ontwikkelt partnerschappen in gebiedsontwikkeling.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	In de projecten Nieuwe Natuur gaan dankzij partnerschappen ontwikkeling van landschap en ecologie samen op met ontwikkeling van verbinding met de samenleving en verdienvermogen.
prestatie-indicator	In 2018 zijn minimaal drie rendabele pilots tot stand gekomen.
prestatie 2017	De samenwerking bij het project Vogelakker met ANV Akkerwaard, De Grauwe Kiekendief en Vogelbescherming wordt doorgezet. De ervaringen die hier worden opgedaan op het vlak van samenwerking tussen organisaties met verschillende uitgangspunten en visies zijn zeer welkom voor onze toekomstige projecten Nieuwe Natuur. In de Zuidlob (natuurgebieden Grutto- en Gorzenveld) zijn de eerste maatregelen genomen om de waterhuishouding te verbeteren. Dit project wordt gefinancierd vanuit de gebiedsgebonden bijdrage van het windpark in de Zuidlob. Het eerste jaar zal worden gebruikt voor fine tuning van het waterhuishoudingssysteem en het monitoren van de effecten hiervan. In 2017 is het initiatief voor het Nationaal Park Oostvaardersplassen verbreed naar Nationaal Park Nieuw Land, als een van de kandidaten voor de titel "Nationaal Park van Wereldklasse". Indien de keuze op Nieuw Land valt, maar ook bij een negatief besluit, zal de gebiedsontwikkeling gezamenlijk worden opgepakt. Vogelbescherming Nederland heeft in 2016 samen met de Provinciale Landschappen en Natuurmonumenten (met op de achtergrond Het Blauwe Hart en Sportvisserij Nederland) een aanvraag ingediend bij het Droomfonds van de Nationale Postcodeloterij: "Meer IJsselmeer". Doel is versterking van de ecologie en recreatief medegebruik in Markermeer en IJsselmeer. Verbindingen tussen binnen- en buitenwater zijn naast eilanden en vooroevers onderdelen daarin. Indien de Droomfondsaanvraag wordt gehonoreerd, vindt in 2017 een versnelling plaats. Wordt de aanvraag afgewezen, dan is de samenwerking aangewezen op benutten van kansen die zich voordoen om financiële dekking te vinden bij de geformuleerde versterkingsmaatregelen .
doelstelling beleidsplan 2015-2019	In de projecten Nieuwe Natuur krijgen innovatie en kennisontwikkeling en –deling een belangrijke plaats.
prestatie-indicator	Voor Noorderwold-Eemvallei is een kenniskring met een kennisagenda gebouwd. Hierin nemen vanaf 2016 naast de Flevolandse groene opleidingen ook de WUR en/of Van Hall Larenstein deel.
prestatie 2017	De activiteiten ten behoeve van kennisontwikkeling rondnatuur-landbouw-stad zijn in 2016 nog maar mondjesmaat van de grond gekomen. De hoop is dat het vorderen van de planuitwerking van de projecten Nieuwe Natuur meer ruimte en concrete vragen oplevert voor de kennisagenda en –samenwerking. Ook de Inspiratienotitie Voor een Rijkere Flevoland en het Nationaal Park Nieuw Land geven aanleiding tot kennisontwikkeling.

De speerpuntgebieden Schokland, Natuurpark, en Almere (Lepelaarplassen en Pampushout) zijn de bekendste gebieden van het Flevo-landschap. Ze hebben een samenhangende programmering en trekken ook de meeste bezoekers. Daarom zijn dit ook de gebieden waar Het Flevo-landschap gericht investeert in versterking van zaken als vindbaarheid, toegankelijkheid en voorzieningen, en de gebiedsprogrammering.

langetermijn doel	De speerpuntgebieden van Het Flevo-landschap zijn het best ingericht op bezoekers
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De toegankelijkheid en recreatieve voorzieningen in de speerpuntgebieden Natuurpark en Schokland zijn op orde in relatie tot het intensieve gebruik.
prestatie-indicator	Bezoekers geven het voorzieningenniveau in de speerpuntgebieden een ruime voldoende (rapportcijfer >7).
prestatie 2017	In 2017 wordt de zichtbaarheid van de ingangen van de speerpuntgebieden goed herkenbaar gemaakt. Ook via de website wordt de vindbaarheid verbeterd.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De eerste fase van de recreatieve ontwikkeling van de Pampushout-Zuid is gerealiseerd
prestatie-indicator	In 2016 is in de Pampushout bij Poort de basis gelegd voor een centrumgebied met een goede padenstructuur, en wordt in 2017 kleinschalig gestart met horeca. In 2017 en 2018 vinden twee pilots plaats rond professionele programma's 'groen en gezond'.
prestatie 2017	In 2017 is de omvorming van de Pampushout in volle gang. De civieltechnische ingrepen (paden, nuts enz.) zullen gereed komen en in het plantseizoen 2017-2018 zal het plantwerk ten behoeve van het project worden afgerond. Tijdens de uitvoering blijft er aandacht voor de omwonenden. Naar verwachting kan in 2017 de wervings- en selectieprocedure voor een horecaondernemer plaatsvinden, die de locatie Lusthof passend bij de doelstellingen van Het Flevo-landschap gaat ontwikkelen.

Doelstelling 4. Fondsenwerving

Het Flevo-landschap zoekt verbondenheid met inwoners en bedrijfsleven in Flevoland. Door verschillende vormen van fondsenwerving aan te bieden kan ieder naar eigen wens en vermogen een bijdrage leveren aan de natuur van Het Flevo-landschap. Dit kan variëren van het traditionele begunstigerschap tot eenmalige donaties, in geld of in natura, vrij te besteden of in de vorm van een adoptie, een schenking of een gezamenlijk project. In de beleidsperiode ontwikkelt Het Flevo-landschap hiervoor de inhoud, vorm en benodigde techniek.

langetermijn doel	Draagvlak voor het werk van Het Flevo-landschap komt tot uiting in daadwerkelijke (financiële) ondersteuning door particulieren en bedrijven.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Behoud en binding van de grote achterban van begunstigers.
prestatie-indicator	het aantal begunstigers stabiliseert rond 12.000
prestatie 2017	In 2016 zijn de begunstigersadministratie en de werkprocessen daaromtrent op orde gebracht. Dit geeft in 2017 ruimte om naast de reguliere activiteiten ook begunstigers te gaan werven via een grote (landelijke) actie. Welke vorm deze actie krijgt is op moment nog niet duidelijk. In 2016 is tevens een start gemaakt met het creëren van een zogenaamde prospectpool: een database van mensen met wie Het Flevo-Landschap een keer contact heeft gehad (bijvoorbeeld door acties, prijsvragen of doordat ze een eenmalige gift hebben gedaan). Deze pool wordt in 2017 verder uitgebreid. En er worden acties ondernomen om deze prospects en eenmalige giftgevers te verleiden om begunstiger te worden.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Eenmalige donaties worden een bron van inkomsten
prestatie-indicator	Jaarlijks groeit de opbrengst van eenmalige donaties met 5.000 euro.
prestatie 2017	In 2016 is de start gemaakt met een project waarbij om eenmalige donaties wordt gevraagd om de otter een veilig thuis te geven. Afhankelijk van het resultaat wordt dit project verlengd in 2017 of wordt een ander aansprekend project opgestart. De verwachting is dat er in 2016 via eenmalige donaties tussen € 20.000 en € 30.000,- wordt opgehaald. De ambitie voor 2017 is om hier overheen te gaan.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Bedrijven zien Het Flevo-landschap als goed doel dat ze willen steunen via sponsoring of samenwerking.
prestatie-indicator	In 2018 is er MVO-samenwerking met 5 Flevolandse bedrijven
prestatie 2017	In 2016 is de relatie met oude en huidige bedrijfsvrienden aangehaald en verbeterd. Ook kan het Flevo-landschap rekenen op de steun van enkele nieuwe bedrijfsvrienden. In 2017 zal de focus met name liggen op het aantrekken van nieuwe bedrijfsvrienden. De ambitie is om minimaal 5 nieuwe vriendschappen af te sluiten. Eveneens in 2017 wordt een persoon of bedrijf gezocht die de relaties met grote fondsen gaat opbouwen en onderhouden om te komen tot projectfinanciering. Hierbij zal worden gewerkt volgens het no cure no pay systeem. 2017 zal met name in het teken staan van relaties opbouwen (het zaaien).

5. Administratie en Organisatie

Het Flevo-landschap is een natuurorganisatie, die het aan zijn stand verplicht is om goed met duurzaamheid om te gaan. De ambitie is daarbij niet om een voortrekker in duurzaamheid te zijn of state of the art na te streven. Wel is het nodig om een goed basisniveau in duurzaamheid te hanteren, zowel in houding als in de praktijk: in het natuurbeheer, in de gebouwen en het materieel, in de inkoop. Dat vraagt investeringen, maar kan in de toekomst ook financieel rendement geven. Denk aan zonne-energie, passief bouwen of aan ontwikkelingen die gebruik van natuurmaaisel als grondstof in de toekomst mogelijk maken.

langetermijn doel	Het Flevo-landschap heeft een transparante en duurzame bedrijfsvoering
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De bedrijfsvoering van Het Flevo-landschap wordt verduurzaamd.
prestatie-indicator	In 2016 wordt een plan van aanpak Duurzame Bedrijfsvoering opgesteld en in navolgende jaren uitgevoerd.
prestatie 2017	Verduurzaming is een continu aandachtspunt en heeft in 2016 jaar geleid tot de aanschaf van een elektrische wagen voor het voeren, het plaatsen van zonnepanelen op dak van het restaurant, en het isoleren van het dak van een dienstwoning. In 2017 wordt een overall plan van aanpak voor duurzame bedrijfsvoering opgesteld. De realisatie van duurzame oplossingen in de bedrijfsvoering kunnen dan worden gebaseerd op kaders waaronder afwegingen als urgentie en logische investeringsmomenten.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Flevo-landschap heeft binnen de randvoorwaarden die natuur en landschap stellen een positieve grondhouding t.o.v. winning van duurzame energie (biomassa, zon, wind)
prestatie 2017	In het plantseizoen 2016-2017 wordt er 5 ha griend aangelegd onder de hoogspanningsleiding in de Flevoland. De biomassaastroom zal mede worden ingezet voor verwarming van het zwembad in Lelystad. Ten aanzien van de vrijkomende reststoffen uit de terreinen, vooral maaisel, zal blijvend worden gezocht naar een zo duurzaam mogelijke bestemming als compost of veevoer.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Flevo-landschap is transparant in zijn bedrijfsvoering
prestatie-indicator	behoud van het CBF-keur en SNL-certificering
prestatie 2017	Het CBF is in 2016 overgegaan naar een nieuwe Erkenningsregeling. Het Flevo-landschap heeft besloten om in deze overgang mee te gaan. Najaar 2016 vindt de eerste toetsing hiervan plaats, die voor Het Flevo-landschap naar verwachting een positieve uitslag oplevert. De verbeterpunten n.a.v. de eerste SNL-audit in 2015 zijn in 2016 conform wensen van certificeringscommissie doorgevoerd of gepland. In 2017 vindt waarschijnlijk een tweede audit plaats, die Het Flevo-landschap met vertrouwen tegemoet ziet.
langetermijn doel	Het Flevo-landschap heeft een toegeruste organisatie.
doelstelling beleidsplan 2015-2019	Het Flevo-landschap heeft een krachtige staande organisatie die kan werken met een flexibele schil
prestatie-indicator	De notitie Organisatieontwikkeling 2015-2020 is in 2016 uitgewerkt in een stappenplan en meerjarig

prestatie 2017	<p>Opleidingsplan.</p> <p>Het meerjarig Opleidingsplan in het kader van de organisatieontwikkeling is ook in 2017 de basis voor training en scholing van de medewerkers.</p> <p>De locaties van de beheergebouwen worden aangepast om tot een betere samenhang tussen werkgebieden en beheergebouwen te komen. Het gebruik van de beheerschuur in het Knarbos zal worden afgebouwd en verplaatst worden naar de schuur en dienstwoning aan de palenweg op Schokland. Om toch goed bereikbaar te blijven voor de omgeving in Oostelijk Flevoland zal de beheerschuur Midden worden aangepast zodat ook de beheerder Noord vandaaruit kan werken.</p> <p>In 2017 wordt contact met de provincie gezocht om de aanvraag van een meerjarensubsidie voor de periode 2018-2021 voor te bereiden.</p>
doelstelling beleidsplan 2015-2019	De organisatie werkt planmatig volgens een PDCA-cyclus
prestatie-indicator	De organisatie is kwalitatief goed ingericht, tijdige en juiste managementinformatie is voorhanden, risicomangement heeft een plaats gekregen in besluitvorming en bedrijfsvoering.
prestatie 2017	De AO/IC is in 2015 afgerond. Voor het derde kwartaal 2016 staat de eerste evaluatie gepland. Bij het opstellen van de AO/IC zijn enkele voorstellen gedaan tot verbetering van processen en deze worden in 2016 ingericht en per januari 2017 geëffectueerd. In 2016 wordt een systeem voor het automatiseren van het inkoopproces aangeschaft welke in 2017 verder wordt ontwikkeld.

